

УДК 658.511

Діана Подольська, Надія Синькевич

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Тернопіль,
Україна*

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Diana Podolska, Nadya Synkevych

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil, Ukraine

ANALYSIS OF THE EFFICIENCY OF MATERIAL RESOURCE UTILISATION

Метою дослідження є розробка комплексного науково-методичного підходу до аналізу та планування матеріальних ресурсів на підприємстві, а також всебічне обґрунтування їхньої стратегічної ролі у забезпеченні життєдіяльності суб'єкта господарювання. Робота спрямована на вивчення закономірностей формування матеріальних витрат, оцінки їхнього впливу на собівартість та фінансові результати, а також на пошук оптимальних шляхів посилення виробництва через впровадження ресурсоефективних моделей управління. Важливим завданням є систематизація показників ефективності та обґрунтування ролі цифровізації у процесах ресурсозбереження для підвищення конкурентоспроможності в умовах зростання цін на енергоносії. Ефективність використання матеріальних ресурсів виступає фундаментом сталого розвитку будь-якого промислового підприємства. В умовах економічної нестабільності та обмеженості сировинної бази, аналітична робота у цьому напрямку трансформується з технічного розрахунку у стратегічний інструмент управління. У структурі витрат промислових підприємств матеріальні витрати часто перевищують 60%, що робить їх ключовим об'єктом для пошуку резервів зниження собівартості продукції [4]. Наприклад, для підприємств харчової або легкої промисловості цей показник може сягати критичних позначок, де навіть незначна економія сировини на 1-2% призводить до суттєвого зростання чистого прибутку. Аналіз дозволяє встановити, наскільки виважено менеджмент використовує оборотні кошти та які приховані можливості існують для нарощування обсягів випуску продукції без залучення додаткового зовнішнього фінансування.

Системний підхід до аналізу включає декілька критичних етапів:

1. По-перше, проводиться оцінка загальної ефективності, де через показники ресурсовіддачі та ресурсомісткості визначається економічна віддача від кожної одиниці спожитих матеріалів. Зниження питомої ваги витрат у вартості готової продукції свідчить про якісні зміни у виробничому циклі: впровадження інноваційних технологій та мінімізацію технологічних втрат [1].

2. По-друге, здійснюється факторний аналіз, що дозволяє розмежувати вплив зовнішніх чинників, таких як зміна ринкових цін на сировину, від внутрішніх, зокрема дотримання норм витрат та стану обладнання.

Важливим елементом є аналіз динаміки коефіцієнта використання матеріалів: його перевищення над одиницею сигналізує про відхилення від нормативів та наявність недбалості на виробництві. Особлива увага в аналізі приділяється структурі та якості матеріальних запасів. Раціональне управління передбачає мінімізацію залишків на складах, що не лише звільняє обігові кошти, а й запобігає втратам від природного псування матеріалів. Використання сучасних концепцій, таких як логістика «точно в термін», дозволяє синхронізувати поставки з виробничими потребами, що підвищує загальну рентабельність. Пошук резервів економії при цьому здійснюється за трьома векторами: технологічним (автоматизація та ресурсозбереження); конструкторським (оптимізація параметрів виробів); організаційно-економічним (удосконалення обліку та утилізація відходів) [4].

Заключним етапом аналізу є екологічний аспект та впровадження цифрових рішень. Сучасна економіка вимагає переходу до замкнених циклів виробництва, де відходи стають вторинною сировиною, що знижує екологічне навантаження на довкілля. Переорієнтація на комплексні моделі дозволяє підприємству не лише впорядковувати споживання сировини, а й суттєво оптимізувати витрати, пов'язані з державними екологічними зборами та виплатами за забруднення.

Оцінка ефективності використання ресурсів у поєднанні з екологічним моніторингом стає основою для формування позитивного іміджу компанії на міжнародному ринку. Інтеграція інформаційних систем забезпечує моніторинг витрат у режимі реального часу та автоматизує прогнозування потреб у ресурсах. Таким чином, комплексний аналіз використання матеріальних ресурсів стає базою для прийняття стратегічних управлінських рішень щодо адаптації продукції до вимог світових стандартів та зміцнення фінансової стабільності підприємства. Це дозволяє менеджменту оперативно реагувати на цінові коливання ринку сировини, мінімізувати ризики касових розривів та формувати довгострокову стратегію ресурсозбереження, що є критично важливим для виживання бізнесу в умовах глобальної конкуренції.

Список використаних джерел:

1. Економічні аспекти підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів. *Інноваційна економіка*. 2025. №1. С. 236-243. URL: <https://surl.li/gljsqc> (дата звернення: 28.04.2026).
2. Економіка підприємства: Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів. Методичні вказівки та теоретичні основи аналізу господарської діяльності. Київ: СтудМедіа, 2023. С. 45. URL: <https://surl.li/dtmluk> (дата звернення 28.04.2026).
3. Аналіз використання матеріальних ресурсів. Підручник для студентів онлайн. URL: <https://surl.li/vewhkk> (дата звернення: 28.04.2026).
4. Рій Д.В., Синькевич Н.І. Аналіз собівартості продукції за статтями витрат у контексті ресурсного забезпечення підприємства. *Розвиток сучасної економіки, системне управління та економічна політика: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф.* Тернопіль: ТНТУ, 2024. С. 102-105. URL: <https://surl.li/kmapkk> (дата звернення: 28.04.2026).
5. Синькевич Н., Краузе О. Економічний аналіз: перспективи розвитку в умовах діджиталізації економіки. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 2 (81). С 7-15. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.02.007
6. Краузе О., Синькевич Н., Юрик Н. Економічний аналіз та контроль кризових явищ у діяльності підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 1. С. 14-24. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/?art=1254>
7. Синькевич Н. Економічний аналіз структурних змін виробництва в сучасних умовах (на прикладі пивоварної промисловості). *Розвиток соціально-економічних систем в геоeкономічному просторі: збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Тернопіль, 15-16 травня, 2025 р.). Тернопіль, ФОП Паляниця В.А., 2025, с.116-119.
8. Синькевич Н., Рубченко А. Діагностика фінансової стійкості підприємства на основі коефіцієнтного аналізу: управлінські рішення для забезпечення конкурентоспроможності. *Галицький економічний вісник*. 2025. Вип 97. № 6. С. 144-150.
9. Співак С., Корольок Т., Капустяк Р., Сушинський В. Удосконалення механізму управління витратами підприємства в сучасних умовах. *Галицький економічний вісник*. 2025. Том 94. № 3. С. 49-56.